

تهیه و تنظیم محمدشیروانی

مربی فنی و کارشناس نسخ خطی

کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران

یادداشت‌های

مرحوم عباس اقبال آشتیانی*

«م - ۱۳۳۴»

خطاطان، نقاشان، دانشمندان و تعدادی از کتب و رسائل تاریخی
وجغرافیائی...:

آقا فتحعلی شیرازی (۱۲۶۹ + ...)

فرزند آقا محمد جعفر از استادان نستعلیق تخلصش در شعر «حجاب»
وفاتش در ۱۲۶۹ مزارش در شاه‌چراغ، این غزل از اوست:

که هست کشته تیغ تو زنده جاوید	به تیغم اربزنی از تو کسی برم امید
بسست حاجب خورشید پر تو خورشید	کست درست نیارست دید پرده بلند
بخویشتن که شوم روز حشر نامه سفید	ز عشق زلف سیاه تو نیز نپسندم
مرا که کرده نهیدست روزگار چو بید	مگر بسایه سرو قدت شوم قانع
سکندر آینه راو شراب را جمشید	ز عکس روی تو و مستی دو چشم تو کرد
برد غبار وی از دامن تو دست امید	گمان مبر که حجاب از غصه خاک شود

(آثار عجم فرصت ۵۴۴ - ۵۴۵)

حاج میرزا فضل الله ساوجی (۱۲۷۵+)

از مشاهیر فضلاء دارالخلافة بود در فنون متنوعه و هنرهای چند
 علی‌الخصوص خط نستعلیق و ثلث و نسخ و معرفت احوال خطاطین و نتایج اقلام
 ایشان یگانه زمانه محسوب میگردد در بدایت امر صدارت (ملاباشگیری)
 علیخان ظل‌السلطان باو تعلق داشت و در محاصره هرات به اردوی محمدشاه
 پیوست و مورد مرحمت شد و فاتش در ۱۲۷۵ قمرش در وادی السلام
 (المآثر و الآثار ص ۱۹۹)

فیض الله

شاگرد یاقوت رقم‌خان (Reiu II 783 b)

میرزا فضل الله شیرازی (۱۳۱۰+)

پسر میرزا یوسف مذهب‌باشی و برادر کهنتر میرزا علینقی که در اوایل
 بخت شکسته رغبتی داشت سپس بنستعلیق همت گماشت کلیات شیخ‌سعدی را
 نوشته و بطبع رسانیده‌اند و فاتش در ۱۳۱۰ و قبرش در دارسلم شیراز، فرصت
 در تاریخ فوت او که در جوانی در گذشته گوید: جاودانه باد او در سایه فضل‌الله
 آثار عجم ص (۵۴۵ - ۵۴۶)

ملافایزی

استاد ترابای اصفهانی در خط تعلیق

استاد ابراهیم بن استاد اسماعیل بناء اصفهانی

تعمیرکننده ایوان جنوبی مسجد جامع اصفهان که در عهد شاه‌عباس
 ثانی می‌زیسته

حسین بن فخرالدین علی‌الشهابی

از استادان نستعلیق کاتب دیوان ترکی امیرعلیشیرنوائی بتاریخ شوال ۱۰۱۴

(کتابخانه سلطنتی)

شاه حسین شهابی بلخی

استادخواجه محمود (ظاهرآ خواجه محمود سبزواری که در ۱۰۶۷ حیات

داشته) و از منسوبین خواجه محمود شهابی (خط و خطاطان)

مالک دیلمی قزوینی

از خوشنویسان عهد شاه طهماسب اول که قبل از ۱۰۲۵ فوت کرده بوده

(عالم آراء عباسی)

فخر صحاف (از معاصرین همایون پادشاه)

دیگر از هنرمندان نادر مولانا فخر صحاف است که خشخاش را بیست و

پنج سوراخ کرده

(شاهد صادق رجوع شود باحوال میرزا سیدعلی)

ملا قاسم نحوی قزوینی

از اکابر نحویة قزوین بود از نژاد ملا محسن نحوی صاحب زینة المسالك

فی شرح الفیه ابن مالک و غیرها. خط نسخ را بشیوه بسیار شیرین می‌نوشته کتب بسیار

بقلم آن بزرگوار تصنیفاتش و غیرها که همه وقف اولاد است در دست مشارالیه

که همه بدار السلطنه قزوین مکین می‌باشند بنظر رسیده (المآثر والآثار ص ۲۰۰)

فیضی هروی

از هری است و نقاشی نیکوست و خود را شاعری ساحر می‌پنداشت

این مطلع از اوست:

زاهد بیار خرقه و رهن شراب کن اسباب زهد و خانه تقوی خراب کن

(ترجمه مجاس النفایس)

قدیمی نقاش

اصلش از گیلانست مصوری خوبست و در شاعری خود را کمتر از دیگران
نمیداند ، این مطلع از اوست :

دیده‌ام رویی و عاشق شده جای عجبی طرفه در دیست دلم را و دواى عجبی
(تحفه سامی ۱۳۸)

قوام بن محمد شیرازی

محمد قوام شیرازی

کلیاتی از عبیدزاکانی بخط نستعلیق بخط این کاتب بتاريخ ۹۵۹ در تصرف
آقای محسن امینی (امین الدوله) هست
(مقدمه کلیات عبیدزاکانی ص کد)

قیام الدین خان

از خطاطان هند (Rieu II 784b)

استاد قوام الدین معمار شیرازی (۸۴۴+)

قدوة مهندسان زمان و مرجع معماران دوران بود و از جمله آثار آن
استادندار کار در دارالسلطنة هرات عمارات عالیات مهدعلیا گوهر شاد آغااست
حکایت مشهور است و برالسنه وافواه مذکور که نوبتی حضرت خاقان سید
به سبب عمارتی از قوام الدین رنجیده مدت یکسال او را رخصت در آمدن
بیارگاه عالم پناه ارزانی نداشت و چون استاد در علم نجوم نیز ماهر بود تقویمی
استخراج کرده بعد از آنکه اجازت ملازمت یافت آن را پیش برد حضرت خاقان
تبسم نموده این بیت بروی خواند که :

تو کار زمین را نکو ساختی که با آسمان نیز پرداختی

انهدام بنای حیات استاد قوام‌الدین در غره‌شعبان ۸۴۴ اتفاق افتاد (حبیب‌السیر
ج ۳ جزو سوم ص ۱۴۸)

میرزا کافی (۹۳۲ +)

در خوشنویسی مسلم روزگار و در انشاء سرآمد فضلالی بلاغت شعار
بود پدرش بوزارت شاهزاده بدیع‌الزمان میرزا اشتغال میکرد و بکسب علوم
مساعی بظهور میرساند بعد از آن بسپاهی گویبی مشغول شد و در خدمت درم‌ش-
خان لائن بسر میبرد و خان مذکور با او ظرافتها میکرد و او از این آزرده
خاطر می‌بود و در آن ولا این دو بیت بطرز بوستان حسب حال خود گفته:

یکی را بر آری و خانی دهی بصد عزتش کامرانی دهی

یکی را بیاری و نوکر کنی بخاک سیاهش برابر کنی

آخر در شهر سنه ۹۳۲ در هری در خانه خواجه حبیب‌الله بدست اترک
شهید شد (نمونه‌هایی از اشعار او و حکایتی راجع باو و خود مؤلف)
(تحفه سامی ص ۷۱)

میرزا کوچک پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

شاگرد درویش عبدالمجید که در ۱۲۲۸ در اصفهان در حیات بوده
(Rieu II 786b)

ظاهراً غیر از شخص فوق مرحوم میرزا کوچک شیرازی مردی بزرگ
منش بود و در نستعلیق ید بیضا می‌نمود حسن خلقش ضرب‌المثل صغار و کبار
و پاکی ذاتش از نیکی صناعتش آشکار. وفاتش در ۱۲۹۶ قبرش در عتبات عالیات
(آثار عجم ص ۵۴۶)

کمال‌الدین حسن بن رکن‌الدین طبیب شیرازی (۹۵۲ +)

در علم طب ید بیضا داشت و در علم حکمت نفس مسیحا و در اصناف فضایل

وسایر اقسام علم تفوق برافراشته خطش برتعلیق استادان قلم نسخ میکشید و سابقهٔ موزونش در بیت‌الفضایل زمانه فرید بود و در شهور سنهٔ ۹۲۵ بمطبع‌عدم خرامید این مطلع از اوست:

غنچهٔ پراز در و گوهر دهن میخوانمش

میفشاند از دهن گوهر سخن میخوانمش

یا قوت آبدار لب ت قوت جان من

لب تشنه را بچشمهٔ حیوان نشان دهد

(تحفهٔ سامی ۵۲)

گلشنی کاشانی

در اوایل بمشگ فروشی اشتغال می نمود... به اردوی همایون تردد داشت.

خط نستعلیق را به مزه می نویسد و الحال (۹۵۷) در شوشتر بسر می برد.

(نمونه‌هایی از اشعار او)

(تحفهٔ سامی ۱۳۳-۱۳۴)

گلزار رقم خان

از خوشنویسان هند که در ۱۱۷۵ هجریات داشته

Rieu II 482b

میرزا محمد اصفهانی

مصور نازک قلم و شاگرد عبدالعزیز کاکا بنود در پرداخت و مجلس

سازی بقتربته بود و در ریزه کاری هیچکس از این طبقه با او برابری نمی نمود

و در زمان اسمعیل میرزا در سلك اصحاب کتابخانه منسلک گردید

(عالم آرای عباسی)

محمد اصفهانی

از نقاشان اوایل عهد ناصرالدینشاه (تصویر شاه بقلم او بتاريخ ۱۲۷۲
در موقع 412 در لندن هست

Rieu Suff

درویش محمد

استاد شکسته تعلیق (رجوع شود باحوال میرزا احمدبن میرزا اعطاءالله و
میرزا محمدحسین ابن میرزا شکرالله)

شیخ محمد سبزواری

مرد بذله‌گوی شیرین قیافه، خوش اختلاط بود در فن تصویر و رنگ آمیزی
صورت، دم از یکتائی میزد الحق در آن دعوی صادق و همه نقاشان در این باره
با او موافق بودند و نستعلیق را بسیار خوب مینوشت و نقل قطعات استادان
چنان میکرد که تمیز آن بسیار دشوار بود. صورت فرنگی را در عجم او تقلید
نموده شایع ساخت اما کسی بهتر از او گونه‌سازی و چهره‌سازی و چهره‌پردازی
نکرد و در سبزواری ملازمت سلطان ابراهیم اختیار نموده در خدمت او بعراق
آمد و در زمان اسمعیل میرزا از اصحاب کتابخانه شد و بعد از آن بخراسان
رفته ادراک زمان فرخنده نشان حضرت اعلی شاهی ظل‌اللهی کرده در ملازمت
آن حضرت در حمایت دولتخانه مبارکه قزوین کار میکرد و در بندگی این
استادان جان بداد

(عالم آرای عباسی)

شمس‌الدین محمدشاه حکیم خطاط

از خوشنویسان نسخ که یاقوت زمان خود محسوب میشده سورة سجده

را در مسجد میرچقماق در یزد (اندکی قبل از ۸۴۱) و کتیبه عمارت امیرغیاث الدین عالی را در همان شهر و کتیبه مدرسه چهره را که ۸۳۴ تاریخ دارد ایضاً در همان شهر نوشته.

تاریخ جدید یزد صفحات ۱۵۷ و ۱۰۹ و ۱۰۵

نورالدین محمد بن ابی تراب اصفهانی

از خوش نویسان نستعلیق در عهد شاه سلیمان (۱۰۷۷-۱۱۰۵) نسخه بسیار نفیسی از دیوان ترکی شاه اسماعیل خطائی بقلم این کاتب بتاریخ ذی الحجّه ۱۰۸۸ در کتابخانه سلطنتی دست باین رقم:

«حسب الامر الاعلی بتاریخ شهر ذی الحجّه الجرام ۱۰۸۸ در کتابخانه مبارکه باتمام رسید، ابن ابوتراب نورالدین محمد اصفهانی»

مانی مهدی

مهدیست و بسیار صاحب کمال و جمال و در غایت زیبایی و رعنائی و در نقاشی یگانه زمان خود و در حسن و جمال یوسف ثانی و چون پدرش کاسه گری خوب (بود) و او نقش و تصویر کاسه ها نیکو مینسود لاجرم مانی تخلص میفرمود و فی الواقع میکند که در نقاشی کاسه او اهل چین : خط متحیر می گشته اند و او را در این کار مسلم میداشته اند این مطلع از اوست :

چو در صحرای غم با خود فتد دیوانه سان جنگم
گهی در چنگم افتد سنگ و گه سنگ افتد از چنگم

محمد بن الامین البغدادی

خوشنویس و مذهب کاتب نسخه توضیحات رشیدی بتاریخ ۷۰۷-۷۱۰ که آنرا بهمراهی محمد بن العفیف الکاشانی تذهیب کرده

(نسخه کتابخانه ملی پاریس عربی شماره ۲۳۲۴)

Les arts de l' Iran 137

استاد محمدبن محمود اصفهانی معمار

بنایی گور امیر تیمور در سمرقند بتاريخ ۸۰۸

میرزا بابا حسینی امامی نقاشباشی

از نقاشان اوایل عهد ناصرالدین شاه (دو تصویر بقلم او یکی از ناصر-
الدین شاه دیگری تقلید یکی از پرده‌های عهد رنسانس در موقع 412 در لندن
دست.

Rieu Suff

(فهرست مجلس ص ۴۶۹)

محمد قاسم نقاش

از نقاشان عهد صفوی که از او نمونه‌هایی در موزه بریتانیا هست
(Rieu II 786 b)

حاجی محمد نقاش (حدود ۹۱۳)

ذوق فون زمان خود بود و پیوسته بقلم اندیشه امور غریبه و صور عجیبه
بر صحایف روزگار تحریر مینمود و در فن تصاویر و تذهیب مهارت تمام داشت
و چندگاه همت به ریختن چینی فغفوری گماشت بعد از تجربه بسیار و ارتکاب
مشقت بیشمار جسم ظروف و اوانی که می ساخت با چینی بغایت شبیه گشت اما
رنگ و صنمایش چنانچه می باید نبود و از جمله مخترعات مولانا حاجی محمد
صندوق ساعتی است که در کتابخانه امیر نظام الدین علیشیر ترتیب نموده در آن
صندوق صورتی تعبیه کرده بود که چوبی در دست داشت و چون يك ساعت از
روز میگذشت آن پیکر چوب را يك نوبت بر نقاره که در پیش او بود میزد و
بعد از گذشتن ساعت دوم دو نوبت آن حرکت میکرد و علیهذا القیاس و خدمت
مولوی مدتی کتابدار امیر علیشیر بود و آخر الامر از آن جناب رنجیده در شهر

سنهٔ اربع و تسعمائه که میرزا بدیع الزمان بمحاصرهٔ بلدهٔ هرات اشتغال داشت
بگریخت و بشاهزاده پیوست و بهمان منصب منصوب گشت و در اوایل زمان
استیلای ابوالفتح محمدخان شیبانی درگذشت
(حبیب السیر ج ۳ جزو سوم ص ۳۴۲-۳۴۳)

محمد اسماعیل

خطاط

(Rieu II 785a)

محمد امین منشی قزوینی

از استادان تعلیق محمدشاه طهماسب

(عالم آرای عباسی)

محمد باقر الحافظ

کاتب نسخ که نسخه‌ای از کتاب جشائش و یسقوریدس بتاریخ ۱۰۳۸ بخط
او در کتابخانهٔ سلطنتی هست.

محمد موسی

خوشنویس

Rieu II 783a)

میرزا محمدتقی مذهب باشی شیرازی

در عمل مذکور نهایت مهارت را دارد و از همه استادتر است

(آثار عجم ص ۵۴۸)

محمد بن العقیف الکاشانی

از مذهبین عهد خواجه رشیدالدین فضل‌الله وزیر و همکار محمد بن
الامین البغدادی

(رجوع شود باحوال محمد بن الامین البغدادی)

محمد حسن افشار مشهور به لال

صورت محمد شاه قاجار در سال ۱۲۶۳ (در مرقع لندن Rieu Sup. 412)
در مرقع ۷۳۹ کتابخانه مجلس نیز نقاشیهائی از او هست.

(فهرست مجلس ص ۴۶۹)

آقا محمد حسین آغولی ترکی شیرازی

مانند نقاشان فرنگستان کار میکند و این اوقات (۱۳۱۳) در بمبئی اقامت
دارد شعر را خوب میگوید تخلصش ترکی است، این اشعار او است:

تو بدین حسن که در پرده دل خلق ربائی
پرده خلق دری گرز پس پرده در آئی

در پس پرده نهانی و جهانی بتو مایل
آه بسی پرده اگر رخ بخلائق بنمائی

در سر زلف گره گیر تو مشکل شده کارم
گره ار باز کنی مشکل ما را بگشائی

محمد حسین

از خطاطان

محمد حسین تبریزی (۹۸۶) + ...

از خوشنویسان عهدشاه طهماسب. وی پسر مولانا عنایت‌الله است و برادر مولانا محمدعلی که ذکراو در زمرة علماء مرقوم کلک بیان گردید. اگر چه خط نستعلیق که اهل عراق و آذربایجان نوشته‌اند در نظر خوشنویسان خراسان زیاد اعتباری ندارد و این شیوه باهل خراسان مسلم است اما مشارالیه در مشق نستعلیق ترقی عظیم کرده بسیار قلم پرمغزی داشت. و آنچه از قلم او بر صفحه مشق ریخته میشد بی‌عیب و بی‌آلایش اصلاح بود دیگر ترقیبات عظیم. در شأن او بود که اگر از عمر امان می‌یافت قلم نسخ بر خطوط استادان ماتقدم می‌کشید در عالم جوانی کلک حیانتش از آسیب سرشکسته و صحیفه عمرش از رقوم کامرانی ساده گشت اکنون اگر صفحه مشق از او پیش کسی ظاهر شود دست بدستش میگردانند و طالبان این فن از یکدیگر می‌ربایند
(عالم آرای عباسی)

ماده تاریخ وفاتش قبله‌الکتاب = ۹۸۶

رجوع کنید باحوال میرسید احمد شهدی که در همین سال فوت کرد

میرزا محمد حسین بن میرزا شکرالله

که پدرش مستوفی‌الممالک شاه جنت مکان بود و ذکر او در مسلك اسامی وزرا در آمده تعلیق نویس بی‌بدل و خوشنویس بی‌مثل بود بعد از میرزا احمد (بن میرزا عطاءالله) ترقی عظیم کرده خط تعلیق را بسر حد کمال رسانیده او نیز تتبع روش مولانا درویش محمد کرده اما باعتقاد سود اوراق اگر چه هر دو پایه خط را بر سطح بنیان قلم مولانا درویش محمد نهاده‌اند اما هر دو صاحب طرزند و هر کدام این خط را بطرز علیحده نوشته که هیچکدام کمتر از مولانا درویش نیست رطوبت در طرز خط میرزا احمد است.

او در زمان حضرت اعلی بجانب هند رفته در ملک منشیان و ملازمان

فرمانفرمای هندوستان منسلك گردیده در آن سواد اعظم خط ممات بر صحیفه
زندگی نگاشت.

(عالم آرای عباسی)

محمد حسین خاتم‌ساز شیرازی

که در سال ۱۲۰۲ بدستور محمد جعفرخان زندپسر صادقخان و برادر
زاده کریمخان صندوق خانمی جهت مشهد حضرت علی بن ابی طالب ساخته و
هنوز بر آنجا باقیست و در این صندوق ۱۴ متر و ارتفاع آن ۲/۵ متر و خاتم کاری
آن ۳۵۰/۰۰۰ سانتی متر مربع است.

حاجی محمد حسین شیرازی (۱۳۰۹+)

ثلث نویس از درویش نعمه‌اللهی و فاتش در ۱۳۰۹ قبرش در بی بی دختران
شیراز.

(آثار عجم ۵۴۵)

آقامحمد حسین شیرازی نقاش

فرزند آقامحمد علی نقاش (۱۲۸۵+ ..) امروز در بنه‌سازی منحصراست
و بندرت شعر هم میگوید و نقاش تخلص میکند.
از اوست:

بر نیاید بجز از یاد تو ما را نفسی

نیست در سر بجز از وصل تو ما را هوسی

گفتم از دست فراق بکسی داد برم

هر کجایم نگرم نیست بغیر از تو کسی

(آثار عجم ص ۵۴۸)

میرزا محمدحسین شیرازی کاتب السلطان

از استادان نستعلیق ساکن طهران در ۱۳۱۲ هنوز در حیات بوده
(آثار عجم ۵۴۶)

سلطان محمد خندان

با وجود حسن خط بلطف طبع موصوفست و بصحبت اهل عیش و طرب
مشغوف و حالا در بلده فاخره هرات موطن دارد و گاهی همت بر کتاب نسخ
شریفه میگمارد.

(حبیب السیر در آخر سلطنت سلطانحسین بایقرا)

محمد رضا الامامی

کاتب نسخ که کتیبه ای از او بتاريخ ۱۰۴۱ در اصفهان در امامزاده اسماعیل

هست

محمد رضا امامی پسر محمد محسن امامی

از کتیبه نویسان عهد شاه سلطانحسین (۱۱۰۵-۱۱۳۵) که کتیبه ای از او

بتاریخ ۱۱۱۹ در مدرسه چهارباغ هست

محمد شکرالله

(Rieu II 783b)

محمد صادق

خوشنویس که در ۱۱۰۲ در حیات بوده

(Rieu II 784b)

محمد صالح

از خوشنویسان عهدشاه سلطانحسین (۱۱۰۵-۱۱۳۵) که يك قسمت از کتیبه‌های مدرسه چهارباغ بتاريخ سال ۱۱۱۹ بقلم اوست.

محمد صالح بن ابوتراب

که در اصفهان از حدود ۱۰۹۳ تا ۱۱۲۰ میزیسته

(Rieu II 786b)

میرزا محمد صالح

از خوشنویسان قبل از ۱۱۸۱

(Rieu II 782a)

محمد صالح الاصفهانی

کاتب نستعلیق که کتیبه‌ای از او بتاريخ سال ۱۱۱۱ در امامزاده اسماعیل اصفهان باقیست

حاج محمد صنیع خانم

نواده محمد حسین خاتم‌ساز از استادان خانم کار شیرازی که در این تاریخ (۱۳۶۲ = ۱۳۲۱) در حیات و بتعمیر خانم کاریهای مشاهد مقدسه در عتبات مأمور است.

محمد عبید بن محمد هاشم قریشی

که قطعه‌ای بخط او بتاريخ ۱۱۲۵ که در اکبرآباد هند نوشته در موزه بریتانیا هست

(Rieu II 784 a)

محمد بن علاءالدین حسینی

خطاط که در ۱۱۹۹ در حیات بوده

(Rieu II 787 a)

محمد علاءالدین

از خوشنویسان نسخ در عهد جعفرخان زند (۱۱۹۹-۱۲۰۳) که بدستور این پادشاه آیاتی چند از قرآن را بر صندوق خاتمی که جعفرخان در ۱۲۰۲ تقدیم مرقد حضرت علی بن ابی طالب کرده نوشته و آن صندوق هنوز در نجف باقیست

میرزا محمدعلی شیرازی منشی (۱۲۸۴ + ..)

از استادان نستعلیق تاکنون احدی سنگگ، والواح مزار و غیره را بخوبی او ننوشته و فاتش در ۱۲۸۴ قبرش در دارسلم شیراز
(آثار عجم ۵۴۶)

میرزا محمدعلی قاینی ۱۳۰۵

فلاسوفی معتبر و بالخصوص در هندسه و نجوم باستانی مسام بود از خط نستعلیق او هر کلمه را بچندین سطر بیبایست ستودن نسخه‌ای از مثنوی رومی میگویند در سی سال نوشته و بحاج فرهاد میرزا داده است شطر اعظم از عمر آن حکیم در اصفهان و طهران مصروف افتاد سلطان اویس میرزا معتمد الدوله ثانی و عبدالعلی میرزا احتشام الدوله در خدمت او بسیار تلمذ کرده‌اند و فاتش در ۱۳۰۵ قبرش در امامزاده یحیی (المآثر والآثار ص ۲۰۰)

محمد مؤمن پسرخواجه عبدالله مروارید (+۹۴۸)

دراکثر خطوط بتخصیص ثاث و نسخ یاقوت و صیرفی ناسخ استادان متقدمین و متأخرین در هرات و شیراز با من بود و منصب صدارت من مرجوع

بایشان بعد از آن در خدمت صاحبقرانی (یعنی شاه اسماعیل) بسر میبرد آخر در
واسطه بعضی امور متوجه هند شد و در شهور سنه ثمان و اربعین و تسعمایه در
آنجا فوت شد...

(تحفة سامی ۶۶)

محمد مؤمن حسینی عرشی (۱۰۹۱+..)

از خوشنویسان هند که قطعه‌ای بخط او بتاريخ ۱۰۴۹ در لندن هست
صاحب مرآةالعالم وفات او را بسال ۱۰۹۱ نوشته

(Rieu II 782)

محمد مؤمن عرشی برادر میر محمد صالح کشفی مؤلف کتاب اعجاز
مصطفوی در سیره حضرت و تاریخ خلفا و ائمه و کتاب مناقب مرتضوی است
و محمد مؤمن معلم شاهزاده سایمان شکوه بوده و بسال ۱۰۹۱ بسن نمود فوت
کرده

(Rieu I 154)

میر مؤمن از خاندان شاه نعمة‌اله ولی است

محمد قاسم بن شادیشاه

آقا محمد کاظم واله اصفهانی

از خوشنویسان خط ترسل که تا ۱۲۲۵ در اصفهان در حیات بوده

(Rieu II 787 â)

محمد محسن اصفهانی

در حدود ۱۱۴۹ در حیات بوده

(Rieu II 786b)

محمد مراد کاتب

Rieu II 783 a, 785 a